

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 8. Ut kommer hvarje Söndag. Göteborg den 18 Februari 1855. Pris för år: 6 R:dr 32 sk. B:co. IX årgången.

Katholska kyrkan i Pera.

Katholska kyrkan i Pera.

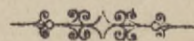
I November förlidna året öppnades i Pera katholska kyrkan "Jesu-barnet;" för första gången blickar man i Konstantinopel det inre af en kyrka med briljant arkitektur och storartade dekorationer i religiös stil.

Planen framställer en parallelogram med tvänne långa sidor, hvilka emellan pelarna till höger och venster af högaltaret bil-

da gallerier. De i lika höjd med kornischen upprepade gallerierna äro bestämde till tribuner för damerne; kransen af ett hvalf tjänar till chorets prydnad; midt i taket utbreder en majestätisk kupol tusentals ljusstrålar öfver det hela, som intageren ganskariga utsträckning, och blott till följd af den ändamålsenliga inrättningen förmår kyrkan, som den berömligt bekante Fostati har byggt, att rymma

ett antal af tusen till tolfhundra personer.

Den i Konstantinopel helt och hållet nya dekorationen är mycket smakfullt utförd i stenpapp, gips och trä af Léon Parvilliee, en af de bildhuggare, som kommo från Paris för palatset Djezairlys räkning.

Scener ur engelskt-franska vinterlägret på Krim.

Marken vid Sebastopol. — Officerarnes lif. — Vårdslöshet i engelska och ordning i franska förvaltningen. — Franska tiraljörerna. — Ett bröllop under kulregn. — Förfärligt tillstånd i Balaklava. — Engelska pressens dom.

Den nuvarande krigsskådeplatsen emellan Inkerman, Balaklava och Chersones bildar i sin geologiska yta en förfärligt talande grundval för de vinterliga krigs- och lägerscenerna. Marken ser verkligen här ut så, som geologerna tänkte sig densamma länge före de första människorna, då den var tummelplatsen för amfibiska vidunder t. ex., Ichthiosaurier, Plesiosaurier och andra företrädare af krokodiler och alligatorer. Ett ödsligt, klibbigt, utan vegetation, svartbrunt slamm med diken och pölar, ur hvilka framstå i förvirrad oordning stenmassor och höjder. På någon hvilopunkt för det vid civilisationen vanda ögat, såsom vägar, ängar, vinkande byar och städer, träd och vegetation upptäckes numere intet spår. Ödemarken, så som den årtusenden före första Mosebok herrskade på jorden, har återvänt, och igenom denna ödemark vadar smutsig och trasig, hungrig och stympad, otvättad och orakad vestra civilisationens krigare emot östra barbariet. Men han vadar icke blott igenom blotta "urslammet," hvarur den nuvarande geologiska jordskorpan bildade sig, urslammet är rikligen genomknådad med afslitna lemmar af hästar och människor, halfrutnade och halfdöde fallne, hjul, kulor, stänger, halm, trasor, blod, fragmenter af vapen, djupa vagnspår, tusentals små pölar, som hästarnes hofvar bildade i den sega dyn och sedan fylles med vatten, blod och snö. Bland denna rysliga blandning af forntid och nutid sitter Iedsen och vresig den knorrande, vilde hunden på halfätne kadaver, lidande af öfvermåttad och dock, afundsjuk om sit byte, förföljar han med uppåt skelande ögon gamen och örnen, hvilka i öfverskådliga skaror sväfvade och kretsade hän öfver honom. Himmelen spänner sig dyster öfver lik- och roffoglarne och regnar snögar och stormar utan förbarmande på döde, döende, sjuke och friske. Här och der skimra vapen, blixtra kanoner och salvor smattra än närmare, än

fjärmare. Der dignar en afmagrad, öfverallt med smuts bestänkt häst under ryttaren eller framför forvagnen i smutsen och dör ljudlöst och undergifven. Här är det en likfärgad, trasig, skäggig krigare, som sjunker ihop, men släpar sig ännu med möda fram till en sten, för att åtminstone kunna lägga sitt hufvud på en torr punkt och sedan — dö. Andra soldater skynda förbi honom, tillkasta honom en medlidsam blick och låta honom ligga, emedan de sjelfva knappt kunna släpa sig fram.

Emellan lägret och Balaklava — ett afstånd af ungefär en tysk mil, hvilket genom moras och pölar, backar och dyiga dalar är detsamma som tio — arbeta sig fram på det jemmerligaste sätt vagnar med lifsmedel och enskilde officerare, som varit i Balaklava för att för sina egna medel göra sina uppköp. Lordens omätligt rike son, som hemma icke begagnar ett par handskar två gånger, som hvarje dag rakar sig tvenne gånger och tre gånger ömsar kläder, uppträder här med samma kläder, uti hvilka han den 27 September steg i land och hvilka sedan dess aldrig kommit af hans kropp, såvida de icke föllo i trasor af honom, — släpar sig nu fram i smutsen, bärande omkring sin hals ett radband af lök, på armen några korfvar, i ena handen en and och i den andra en holländsk ost. Det blonda skägget frodas nu på den annars alltid så släta hakan, öfverhöjld med smuts från topp [till tå. För anden betalade han 12 R:dr, för osten 3, för löken det sexdubbla af hvad man i London betalar för apelsiner. Och härunder afundas han af alla, som väl hade penningar men icke nog kraft att köpa af spetsbofvarne i Balaklava. Tjensthjonen från Grekland, Constantinopel, Armenien o. s. v., som i början strömmade till i stora massor, för att betjena officerarne, lemnade efter slaget vid Inkerman nästan på en gång och liksom efter aftal lägret, så att den som har stora penningesummor, och det har de fleste högre engelska officerarne, måste sjelf vada genom den milslånga smutsen, för att i Balaklava mot guld göra inköp af läckerheter, som i hemmet den fattigaste blott i nödfall köper för en half penny, för att stilla den yttersta grad af hunger. Från England och på papperet gick allti stör-

sta öfverflöd, men det kom icke fram eller till oriktig plats och i fartyg, som det icke var möjligt att finna reda på, bland den massa som låg uti och framför hamnen, så att man dagligen måste plåga hästar och människor till döds, för att blott bringa halfva portioner från Balaklava sill lägret. Öfver den exempellösa efterlåtenheten, försumlighet och anarki, som engelska förvaltningen till sjös som till lands har låtit komma sig till last, hafva alla engelska korrespondenter på ort och ställe tillräckligt uttalat sig, så att man, så otroligt än många enskiltheter låta, icke längre kan tvifla. Så stor den gemena soldatens tapperhet är, så himmelskriande är oordningen och hufvudlösheten i ledningen och behandlingen af densamma från aristokratiens sida, hvilken för sig hade köpt alla de högre militär-posterna och visste genom detta privilegium skydda sig mot borgerlig medtäflan, hvaröfver som bekant ett hemskt ljus uppgick genom processen mot den borgerlige löjtnanten Perry. Den England regerande aristokratien, som gjorde öfver 8,000 millioner R:dr krigsskulder och vid styret under fyratio fredsår, alltid i vänskap och till förmån för en statsprincip, för hvilken Ryssland prisas såsom ett ideal, förlorar nu i folk genom kriget mot Ryssland mera, än den genom sina ryssvänliga krig och fredsdiplomatier, för sina intressen och privilegier vann hemma, så att för den, som följer kriget icke blott efter tidningarnes fragmenter (en skog, som man ej ser för trädens skull), blir redan nu, en ur krut-röken framträngande och öfver liken sväfvande Nemesis tydlig.

Under det man icke tillfyllest kan berömma den ordning, renlighet och öfverflöd som eger rum i franska lägret, är det engelska ett chaos af otillräckliga, trasiga tält, hvilka till och med då, när de befinnas som bäst, endast tjena regn och snö till säll, hvarigenom det blott så mycket tätare och säkrare regnar och snögar. De fleste tälten hade stormen blåst bort, under det att fransmannen, likasom snäckan, bär sitt hus med sig hvart han går och hvarje afton sover säkert och varmt. Dessa tält, af hvilka alltid en af tre man bär ett på sin packning, visa sig nu som en ovärderlig välsignelse. Tre och tre man uppslå sina sof-

ställen inom tre minuter och uppbyta dem åter lika så hastigt, sedan de skyddade och varmt hafva sofvit under desamma. Vid kaffekokningen försinliga de engelska officerarne hela den ohjelpigaste mensklighetens urtillstånd. Man krossar de obrände bönorna emellan smutsiga stenar, så att kaffet under denna behandling betydligt tillökes af sand och mull, och kokar i ett rak- eller tvättfat, för att tömma den bäska drycken utan socker och gräde. Den obrände bönan! Ja, det är brist på ved. Ingen har tänkt på att taga vara på de ännu dyrbara kvarlevorna af de genom stormen krossade skeppen, för att använda dem till bränmaterial vid matlagning och som univرسالmedel mot den ofta inträffande döden genom ihjelfrysning.

I franska lägret rör sig allt som ett urverk, till och med när det är fråga att skjuta ihjel, blir man ihjelskjuten och begraven. Temligen regelmässigt attackerar man ryska poster hvarje natt två gånger, om aftonen klockan 9 och sedan om morgonen, hvarvid i regeln falla 40-50 man. Tiräljörerna eller skarpskyttarna äro i synnerhet mönster af tapperhet, med sitt system af löpgrävar och jordvallar, dem de likasom kaninerna gräfvande sig under jorden bringa allt närmare de ryska batterierna. Alltid ligga de här, hvardera 12 timmar, i hela rader och leder på magen, kastande skarpa blickar under de uppstående mösskärmarne ut öfver fältet framför sig, för att genast punktligt och säkert utblåsa lifsljuset hos hvarje Ryss, som kunde blottställa sig. Det franska löpgräfs- och jordvalls-systemet är en använd belägrings matematik, hvars figurer dragas från en särskilt byrå med det dubbla ändamål att skydda lägret och komma fiendens batterier ständigt närmare. Den vetenskapliga och dirigerande medelpunkten för denna tiräljörtaktik befinner sig i midten af löpgräven på en höjd, hvarest ett besynnerligt hus med ett klocktorn kalladt "Belfrey-hus," tjänar som byrå och tillika som apothek och läkare-station för tiräljörerna. Härifrån kan hvarje sårad alltid erhålla hastig och säker lakarehjelp och medicin, under det att i det engelska lägret läkarne andlöst springa omkring öfverallt och saknas vanligen der, hvarest endast hastig hjelp kunde rädda från förblödning och död.

I detta Belfrey-hus lät äfven nyligen en fransk officer viga sig med en grekisk flicka af utomordentlig skönhet. Han hade upptäckt denna skatt i en grekisk by, icke långt från Balaklava, och genast bestormat den vackra fästningen med sitt hjertas eld och flammor (ty ord och öfvertalning visade sig utan verkan, alldenstund han icke förstod ett enda ord grekiska och hon lika litet franska), så att han efter tre dagar segrade och halft om halft tvang en pope att välsigna förbindelsen i ett för brudgummen helt och hållet oförståeligt språk. Popen lät beveka sig, men ångrade sig sedan af fraktan för ryska kyrkan, under hvilken han, trots sin särskilda tro, var beroende, och då den lycklige äkta mannen ville särskilt belöna honom, fann man, att han tagit till flykten. Den kärleksdruckne eröfraren har af sin förman blifvit skickad med sin unga skönhet till Constantinopel, för att der

tillbringa smekmånaden och lära sig att tala med sin fru. Ett briljant, dramatiskt ämne för herrar noveller, en herdeidyll med kulregn, döendes suckar och sårades jemrande, ett bevis, att kärleken till och med under de mest ogynsamma förhållanden och de svåraste hinder vet att göra sin gällande. Den sköna bruden hade blott en enda, och just icke mycket intagande klädning med urblekta border och kanter på ett luggslitet sammetslif, men så mycket mer intagande visade hon sig själf för den lille tiräljör-löjtnanten, emedan hon älskar sin man och värderar sin beskyddare, sedan hennes lilla by med alla hennes ungdomsväninnor hade försvunnit. De fleste invånarne i hennes by hade under gråt och veklagan på ett engelskt fariyg låtit föra sig till Yalta; kärleken kvarhöll henne i en annan by, Karani, i närheten af St. Georges kloster, tills hon vidg fann ett nytt hem bakom de franska löpgrävarne.

Nu en kort vandring till Balaklava. Ord äro ej i stånd att gifva en föreställning om all dess smuts, fasa, sjukhus, begravingar, döde och döende, om de tränga med stank, kanoner, smutsiga blandningar af Turkar och Engelsmän öfverfylldes små gator, dess bullrande åkdon, bodar och ruinerade hus, dess förpestade omgifningar och jettegrävar. Pestsjukans skalder, ända från de egyptiska till Boccaccio, de Foe och Moltke, blifva i sina rysligaste skildringar stympare i jemförelse med de scener, som inom den första halftimmen förete sig i Balaklava. Turkarne hafva af hvarje gata gjort en kloak med knädjup smuts, blandad med trasor, afskrädd från matvaror, mennisko- och djurkroppar. — Hvilket pustande, qvidande, bedjande, hvilket jemmer och skrik bakom dessa söndriga segel, som i stället för en dörr skyddar ingången till ett gammalt vagnskjul! — Det är ett turkiskt sjukhus. — Har du mod att lyfta på förhänget? — En blick ditin och du ser på en gång, huru Turkiet räddas. Här ligga de hoptals, radade tätt invid hvarandra, döde och lefvande utan åtskilnad. Den af förrutnelse och böner till profeten förskämda luften finner blott sparsamt utväg igenom rucklets sprickor och tillfälliga öppningar och tyktes med första andetaget vilja qväfva den dervid icke "vande." Här beklaga och bedja och vrida sig ännu otalige emellan de döde, men de qväfvas och krossas alle — alle — alle. Ingen kommer lefvande ut ur denna lefvande jättegrop, ty ingen läkare, ingen medicin, ingen tröst, ingen atom frisk luft kommer hitin. De utbäras derefter öppet på en klumpig bår. De döde med svullna, blodiga, vanställda, halft förrutnade ansikten utbäras i långa rader på skuldrorna af benrangliga, bleka, svartkägga lefvande lik, som med fasa blickande åt himmelen uppsända sina töcknigaste böner för den store Allah och hans profet och Englands aristokrati, som på detta sätt förstär att för dem föra krig. Der utom staden aftvättas liken det ur näsa och mun flödade blodet, litet olja inhålles, en bön blir framsagd och tre tum jord påkastad. På detta sätt begrofvos tusenden. Ur det tunna jordlagret utvecklade sig pesten, så att slutligen det engelska öfverbefälet gaf sträng befallning

att begrava de döde djupare. Cholera och lasaretsfeber mördade osynligt ihållande och kräfvade flera offer än Ryssarnes gevärspipor och kanonmyningar nänsin kunnat härja. Efter den 28 November framdrogos hvarje morgon stora högar koleralik ur det engelska lägrets smuts. Och hvad gjorde man deremot? Intet.

Och för dem, som i vår skiss kanske vilja finna öfverdrift, tjänar slutligen till underrättelse, att här icke står ett ord, som icke kommit från ort och ställe, från ögonvittnen, och som bekräftas genom enstämmiga rop af hela den ännu lefvande arméen, hvilken öfversvämmar England med bref och skildringar, som hvarje dag i massa offentliggöras i tidningarne eller cirkulera enskildt. För våra tviflare tillägga vi ännu ett par ord, öfversatte från "Times", som hittills understödde engelska regeringen: "Den stora arméen vänder sig med sina anklagande bref till pressen, utan afseende på följderna från förmännens sida, emedan det ännu gäller att göra ett försök till räddning. Enstämmigt förkunnade dessa bref vår armés totala de-organisation, den ytterliga faran för dess blottställda existens, uti hvilken den icke störtades af Ryssarne, utan af den regerande, befallande engelska aristokratien. Napoleons och Wellingtons ögon och ord, personer, befallningar och uppmuntringar voro öfverallt, men lord Raglan har sedan slaget vid Inkerman ännu icke en enda gång låtit se sig. Arméen är satt på half ranson, några regimenter hade på två dagar icke fått en smula. Mot regn, köld, hunger, sår och sjukdom finnes intet skydd. Antalet af de på detta sätt omkomne krigare uppgår till det förfärliga. De ligga till en del själfbegravne i smutsen jemte 4000 fallne hästar, öfver hvilka de ännu lefvande skrیدا fram med fasa. (Tusentals centner hö och hafre simmade redan för längesedan vid kusten eller förmultnade på stranden i regnet.) I franska arméen, dubbelt till antal, ser allting friskt och exemplariskt ut. Man hade här till och med öfverflöd på utmärkta transportvagnar för sårade, så att man lånade några åt engelsmännen."

"Och hvad skall nu ske? Intet, säga de konservative och privilegerade äfven nu. Förr kan hela arméen gå förlorad, än man öfvergifver systemet att sälja officerplatser åt aristokratien, patronaget, avangementet efter börd, rang och ålder, illusionen af den militäriska ordningen under fyrtio fredsår, om blott lord Raglan med sin stab, den nu osynliga eliten af aristokratien, kan öfverhöljas med lagrar, befordras, betislas, monumenteras och rikligen pensioneras, när de vända tillbaka."

Detta språk i pressens mäktigaste konservativa organ betyder och verkar något: förstöringsprocessen af de illusioner och inrättningar och lagar, på hvilka de privilegerade sedan århundraden hafva förstätt att grundlägga och utvidga sitt anseende och sin popularitet.

Franska arméens fältsjukhus, hvilket under det orientalska fälttåget står under en utmärkt förvaltning, hade hittills för upptagandet af sjuke blott fouragevagnar och de så kallade "cacolets". "Cacolet" består af tvenne packsadlar, som äro inrättade på ett ändamålsenligt sätt, bäras af en häst och är i synnerhet med fördel användbar i bergiga trakter. Emellertid är det dock förenadt med svårigheter att på densamma fastgöra de sårade äfvensom hästens rörelser ofta öka deras smärtor. Hvad angår fouragevagnarne, så var deras inrättning alltför otillräcklig, ofta innehöllo de blott en knippa halm, på hvilken man alls icke kunde lägga svårt sårade, desse måste då bäras på bärar, hvilket erfordrade mycket folk.

I engelska arméen har man inrättat ett slags munitionsvagnar så, att tre man kunna sätta sig fram till, under det att bakra afdelningen är bestämd för upptagandet af fyra bärbärar, två och två öfver hvarandra.

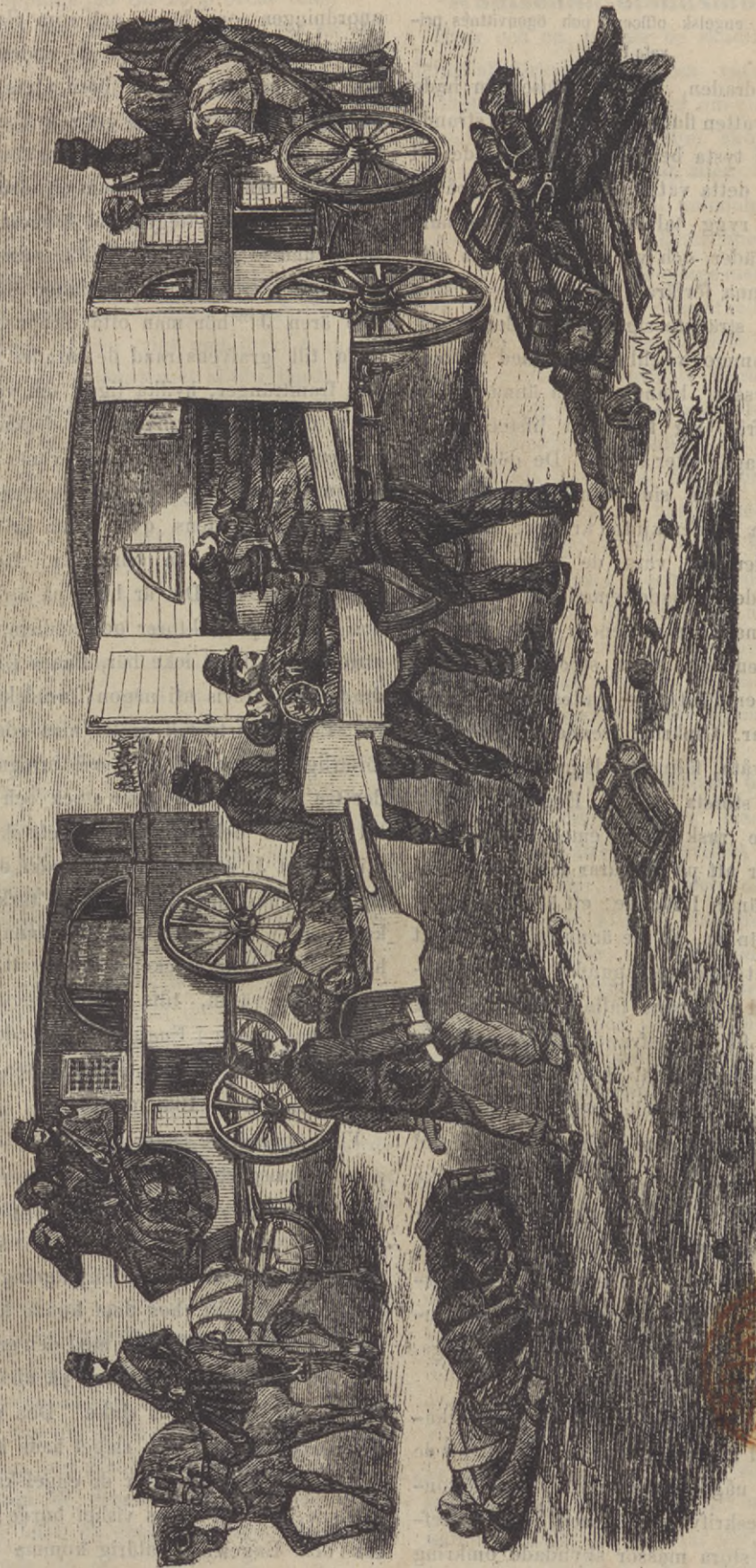
Men franske krigsministern har nu gifvit befallning till byggnad af hundrade vagnar, hvilka alla för detta ändamål förena de mest önskvärda egenskaper.

Dessa vagnar äro mycket lätta, starka och till och med eleganta, men i synnerhet mycket ändamålsenliga, de hvila på fyra hjul, som kunna vända i hvilken rigtning som helst och sålunda mycket underlätta rörelsen. Vagnen drages af två hästar eller ock blott af en, allt eftersom omständigheterna fordra det.

Tre sårade kunna taga plats på det fram till befintliga sätet, till hvilket man bekvämt kan stiga upp.

Bakdelen af vagnen består af en med dörrar försedd kista, som är inrättad till upptagandet af tvenne handbärar. För att förebygga all skakning, likhet med brunt lammskinn och tillåter löpa dessa på så kallade "galets", då de en oftare rengöring. skjutas in i vagnen.

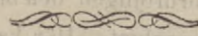
Invändigt äro dessa bärar belagda med förvaras i koffertar, som på sidan äro madrasser, öfverdragne med vaxduk, försedde med ett stålträsnät, hvilket gör

Nya fält-sjukhusvagnar för de Allierade i Orienten.

det möjligt att man med lätthet kan undersöka om något blifvit glömdt.

Härmed har man åtminstone så mycket som möjligt försökt minska en del af krigets fasor.

Bilder ur slaget vid Alma.

(Efter en engelsk officers och ögonvittnes privata bref).

Århundraden, kanske årtusenden hade Almas vatten flutit lugnt förbi dess strandbräddars tysta berg och vågiga höjder. I dag bar detta vatten ännu alltjemt på sin blodiga rygg tallösa spillror af människor, kläder och vapen och tycktes ofta vilja stanna förfärad öfver de scener, som milsvidt sträckte sig omkring detsamma. Först kommo vi till ett fält med nedmejade Ryssar, bland hvilka ännu otaliga gåfvo ifrån sig förfärliga lifstecken — tvenne dagar efter slaget. De döde tycktes här, trots sina vanställda ansigten, med sina sönderskjutne kroppar och bortryckta lemmar vara de ende lycklige. En af desse hade emellan sina tänder, som grinade fram genom den bortskjutne kinden, ett stort stycke groft bröd och uti en lärfspåse syntes hårda, krossade bitar. Omkring trenne små, nu kalta och våta, fältugnar lågo de döde och sårade i största massa. Engelska soldater ilade raskt fram emellan och öfver liken, för att på bärbärar lasta och bortföra de ännu lefvande: ett ädelt drag, om man betänker, att de ännu icke på långt när slutat med upptagandet af de lefvande bland sina egna fallne bröder. Efter bärarne för de lefvande följde samlarne af de döde, hvilka, så som de voro och lågo, upptogos och vräktes ned uti en enda stor graf, som i sin midt var gräfd så djup och bred, att den upptog icke mindre än 1230 lik. Huru många upptogo de andra ryssgrafvarne? Huru många Fransmännens? Turkarnes? Engelsmännens? Många, ganska många, tusenden, men på långt när icke så många, som cholera hade skördat.

De fallne engelsmännen packades likaledes ned i stora jettegrafvar, blott att de nedlades något ordentligare. Vårt ögonvittne beskriver den scen, huru de lefvande i stora massor skyndade omkring med bärar och sökte bland de om hvarandra stympade döde och sårade, hvilka som passade för lasaretskeppen eller grafven, huru de än ryckte kläderna af lik, än af döende, för att genom vidrörande och skakande undersöka om de voro mogne för jettegrafven. I senare fallet upptages han ofördröjligen och bäres bort till det omätliga svalget. Här kastas han

ned, mottages dernere af dem, som hafva anordningen om hand och som placera honom bredvid och uppå de andra, så att han må intaga så liten plats som möjligt. Stundom höres ett rop af smärta; en lefvande igenkänner i den döde en vän och sänder med honom en afskedshelsning ned i jettegrafven, hvarest han snart under hvarf af nya lik, som från alla kanter strömma till, försvinner. "Lycklige ären J!" hör man ofta utropas, när ända till grafvens rand de sårades jemmer framtränger, hvilka tigga om vatten eller död. Ingen gifver eder döden! J måsten blifva liggande och vänta dess ankomst. Ingen gifver eder vatten, för att mildra törstens qual, som bränner ännu förfärligare än edra sår. Det är brist på vatten. Det är brist på förband och charpi, på doktorer och medicin, som annorstädes, blott icke här, finnes i hundrade centnersvis uti någon förrådsställare. I lyckligaste fall kastar man eder på förfärligt skakande kärror och bringar eder tre engelska mil öfver stock och sten till hamnen och om bord på ett skepp, uti hvilket J, sammanpackade som döde, slutligen ankomma till den stora turkiska kasernen i Scutari och skolen finna den herrligaste vederqvickelse, förutsatt, att J kunnen vänta, tills de tre veckorna efter slaget den i England påbörjade insamlingen har lyckats och inkomsten hinna komma fram 1000 mil.

Vårt ögonvittne säger, att fransmännen genast transporterades på bekväma, täckte, på fjädrar hvilande, med liggplatser inrättade vagnar för tolf man, till väl inrättade platser för vidare förplägning, och att föröfrigt allt hos dem kunde kallas exemplariskt i jembörelse med den engelska förvirringen och bristen på alla anstalter för sårade och sjuke. Den stora Krim-expeditionen och slaget hade kommit alltför plötsligen för de engelska regerande. Enligt deras vishet borde Ryssar och Engelsmän aldrig komma i fiendtlig beröring med hvarandra. Deras stora, pålagda krigsgärd skulle tjena till fredliga syften, så att de patriotiska engelsmännen tre veckor efter slaget, på 1000 mils afstånd, började, under ledning af Times' ledande artikel, att patriotiskt och enthusiastiskt medlidsamt privatim antaga sig de sårade. "Hade man," fortfor vårt ögonvittne, "såsom det flere gånger

blifvt föreslaget, landsatt ett par tusen man af marinen, hvilka omkommo af lednad och cholera, så hade desse med glädje gjort allt det, som ålåg oss, för de tusentals sårade och döde vännerna och fienderna. Vi hade då också varit i stånd att förfölja vår seger och sålunda befrämja freden. Nu blef vår seger i första rummet utan resultat, alldenstund vi under ångest och arbete måste uttrötta oss för döde och lefvande, utan att de senare kunde komma i åtnjutande af en dem tillkommande menklighet och medlid-samhet."

"Efter långt vägrande och med den största motsträfvighet gafs äntligen tillstånd vid Balaklava af amiral Dundas, förste befälhavaren öfver vår flotta och den förste, hvilken såsom det tyckes, föraktar lagrar, så att han måsta blifva en intim vän af Aberdeen, att 1000 man af marinen fingo tagas till tjänstgöring land. Man såg af deras enthusiastiska jettekraft, med hvilken de drogo de svåraste kanoner upp på berget, att de, efter lång, skymflig lättja, förstodo att värdera och njuta den lycka, att nu få göra något."

"Mycket tidigt lemnade vi den 23 September de blodiga höjderna vid Alma. Redan i gryningen började fransmännen att på ett effekfullt sätt taga afsked från de höjder, de intagit. Alla musikanter och trumslagare voro församlade och blåste, smattrade, trummade och derjemte hördes oupphörliga salvor, och ett så vildt och enthusiastiskt hurrande, att vi i våra tält sprungo åstad, för att se om det vore ett nytt slag att vinna. Äfven soldaterna utanför, som under natten hade stelnat vid de matta väkteldarne, återvunno genast sin smidighet och voro snart marschfärdige. Bland all den mängd af erindringar om obeskrifligt farliga scener, jag upplevat, skall jag aldrig glömma det enkla factum, som ett par af vårt folk visade en döende Ryss, som försökte att kräla sig fram till elden, i det de ömt bragte honom ditbort och han, uppsläende ögonen, med ett leende syntes uttrycka en djup, hjertlig tack. Till vidare omsorg hade vi hvarken tid eller medel. Nattens dimma kröp sakt bort öfver höjderna och avslöjade för oss nya scener af skräck och förödelse, hvilka vi ännu icke hade sett, framför oss de mörka, blixtrande kolonnerna af fransmän,

som uppställde sig [vid våra egna regimenter, bland hvilka så många först nu saknade sina grannar, och på längre afstånd sågs vår flotta med sina svällande segel och oändligt långa ångmoln. Men hvad är det för ett svartfläckigt ställe på slätten framför oss? En död massa, uppur hvilken ibland höja sig armar och jemrande rop, men hvilka alltid åter nedfalla och förstumma. Det är den slätt, på hvilken ryssarne den längsta tiden höllo stånd och der de tätast föllo. Min Gud! Sextio kvalfulla timmar hade de legat här och hundradetals voro ännu vid lif, utan att vi kunde göra något för dem. Sjuhundrade och femtio man blefvo här hjälplösa liggande på marken. Vål hade de våra, så godt det lät sig göra, förbundet sina sår, men hvad vidare kunde vi väl göra, alldenstund våra egne bröder eländigt måste dö af brist på skötsel och vård. Dock får jag ej här glömma dr. Thomson af 44:de regimentet. Han blef ensam kvar för de 750 sårade fienderna bland många döda, som sedan gårdagens stora begrafning hade aflidit. General Estcourt sände dessutom på lord Raglans befallning bud till en närliggande Tartarby, till hvilken invånarne just vändt tillbaka, och lät för dem förklara Dr. Thomsons företag och deras pligt mot de sårade, äfvensom bedja dem, att de, vid något tillfälligt öfverfall af kosackerna, skulle taga den i beskydd, som ensam stannade kvar bland fiender, för att rädda de olycklige. *)

Från klockan åtta marscherade vi mot Katscha, hvilken flod ryssarne utan motstånd hade öfvergifvit. Vi erforo snart, att de till och med hade dragit sig tillbaka bakom Belbeck-floden, så att vi utan hinder framträngde ända tills vi sågo Sebastopols hvita fyr torn blänka fram bakom höjder, öfver stepper och gröna dalar."

Legeringar af Tackjern med Tenn och Zink.

Af J. M. Stierling.

Den första af dessa legeringar består af jern och tenn; den är utomordentligt hård, klingande och kan antaga en särdeles skön politur. En tillsats af Mangan, äfvensom af några procent zink meddelar denne legering en något större segelhet. Klockor gjutne af denna legering

*) Dr. Thomson dog till följd af sina ansträngningar.

hafva en ren och klar ton. Tackjernet kan upptaga 20 till 25 procent tenn.

Med zink legeradt tackjern har en tätare tuxtur, är, enligt författarens försök, fastare och icke mindre smidigt. Legeringar med vismuth, antimon, koppar och silfver erbjuda endast ett vetenskapligt intresse.

Emedan tenn gör tackjern hårdare, så försökte författaren en sådan blandning uti puddlingsugnen, hvarvid han fann, att ehuru tackjernet upptager ungefärligen en femtedel af sin vikt metalliskt tenn, så blifver dock stångjernet alltför hårdt, ifall det upptagit mer än en procent. Vid de olika Brittiska jernsorterne (från Staffordshire, Schottland och Wales) frambringar en half procent tenn en jernsort, som har tät och krystallinisk textur, samt är hårdare än vanligt stångjern.

Erfarenheten har visat att denna legering särdeles väl egnar sig för sådane föremål, som äro blottställda för stark nötning, såsom t. ex. till täckskenor å jernvägar, hjulkrastringar för lokomotiver och jernbansvagnar m. m. Sådane skenor hafva redan hållit dubbelt längre tid än vanliga, och då de ännu (1853) alldeles icke blifvit afnötte, så kan man för det närvarande ej bestämma deras hållbarhet.

Tillsats af zink och dess oxider förorsakar deremot alldeles motsatta verknings mot dem som äro en följd af tackjernets legering med tenn. Kallbräckt jern blifver genom tillsatts af zink trådigt, segt och fast; rödbräckt jern förbättras också derigenom, men till förbättrande af dettasednare erfordras en större tillsats af zink, eller dess malmer, än till förbättrande af kallbräckt jern. Mängden af zink, som erfordras till förbättrande af kallbräckt jern, är beroende af jernets beskaffenhet. Vill man tillsätta zinkmalm så måste man noga känna dess metallhalt, och äfven vara öfvertygad om att malmen ej innehåller några ämnen som kunna motverka zinken. Tillsatts af denna metall vid puddlingen sker bäst, då gasblåsor börja uppstiga på jernets yta.

Författaren var ganska tillfredsställd öfver att uti amerikanska afdelningen af Londoner industriexpositionen finna en bekräftelse af sina rön. Af naturen kall- och rödbräckt jern var genom tillsats af zink befriadt från dessa fel, och af detta förbättrade jern funnos prof från alla stadier af förarbetning.]

Ekonomiskt.

Kautschuk-blanksmörja.

Hvar och en känner de skadliga följderna af förkylning genom våta fötter, hvilket fördet mesta händer om vintern, då snövattnen intränger genom skoplaggen, och som vid försumlighet eller vårdslöshet redan ofta har gifvit anledning till de svåraste sjukdomar. Erfarenheten har lärt, att stöflors och skoplags insmörjning med svinister antingen ensamt eller blandadt med fisktran icke förmått att tillräckligt motstå snövattnets inträngande. Nämnde smörja gifver skinnet blott mjukhet och smidighet, hvilket på sin höjd kan bidraga att gifva öfverlädret mera varaktighet. Men det bästa medlet mot vattnets inträngande ega vi uti kautschuk (*gummi elasticum*), och emedan icke hvar och en har lust eller råd att begagna gummi-galoscher, så förtjenar följande föreskrift, uti hvilken användandet af kautschuken meddelas, att allmänt blifva bekant.

Man tager 4 lod kautschuk, 6 lod svinister och 24 lod lefvertran. Kautschuken lägges i hett vatten, uti hvilket den förblifver tills den blifvit helt och hållet mjuk. Härefter klipper man den sönder uti helt små bitar, och hopblandad med svinistret och lefvertranen (fisktranen) i en kruka, ställes denna på en varm kakelugn eller i ett varmt sandbad, der den blir stående tills kautschuken helt och hållet upplöst sig.

Såsnart kautschuken fullkomligen hopblandad sig med istret och tranen, är smörjan färdig till begagnande. Sedan öfverlädret, sömmen och sulan hafva blifvit väl tvättade med ljumt vatten och lätt aftorkade, bringar man medelst en borste den varma upplösningen dels på öfverlädret och dels in emellan sömmarne, äfvensom på randen af sulan. Denna smörja torkar i luften till ett glänsande öfverdrag, som hvarken smetar af sig eller kännes klibbig då man tar derpå.

Ordet till Logogryfen i N:o 7 är **Sprängdt**, hvaruti fäs: dräng, säng, dräpt, nät, gräs, säd, träd, äng, gräns, städ, gränd, späd, spändt, gäst, snärt, spädt, näs, sänd, pränt, träns, näst, slängd, trängd, sprängd, tär, tänd ärt, sträng, ängd, närd, spädt.

Officerare och soldater af grekiska bataljonen vid Balaklava.

Från C. Petersens Lithografiska inrättning och boktryckeri i Götheborg har utkommit N:o 1 af

Tidskrift för Trädgårdsskötsel,

Andra Årgången.

Af denna Tidskrift utkommer i hvarje månad ett nummer, af 8 tvåspaltiga sidor, jemte tvenne plancher i stor oktav, tillsammans 12 numror och 24 plancher i årgången. Prenumeration, som emottages på alla postkontor och boklädor i riket, äfvensom hos förläggaren, Lithografen och Boktryckaren Herr C. Petersen i Götheborg, erlägges med 2 R:dr 24 sk. B:ko för året, postförvaltarearvodet inberäknadt.

En öfversigt af anmälde nummers innehåll, och de deruti påbörjade artiklar, kan gifva närmare begrepp om Tidskriftens syfte och omfattning. Utom anmälan och en öfversigt af förra årgångens innehåll, innehåller detta nummer följande: **Trädgårdskalender:** Skötsel af växthus; krukväxters vattning; Dahlierötternas vård; förökning af **Calceolarier** och **Pelargonier**; såning af några annueta blom-

ster; melonkärnors behandling. — **Frågor:** Hvad är orsaken till s. k. klump-rötter på kål och huru skall denna sjukdom förekommas? samt: när är rätta tiden för fruktträds beskärning? — **Nya Potätsorter.** — **Fruktträdgård i parkform.** Fortsättningen af denna nu började artikel, kommer att innehålla: Planritning af en fruktträdgård i parkform; anvisning till jordens beredning för fruktträdsplantering; nyttigaste användandet af olika lägen; planteringen af fruktträd; om förädling och beskärning; lista och beskrifning på utvalda fruktsorter; uppgift på för vårt klimat passande varieteter af ömtåligare fruktslag; frukt- och bärbuskar. — **Några goda Vindrufvesorter.** — **Konstruktion af växthus** (med tvenne plancher): Allmänna principer för växthusbyggnad; växthus och vinkast förenade; eldkanaler; varmlupar; öfvervintringskaster; vinterträdgårdar; växthus i förening med boningsrum. — **Anläggning och behandling af gräsplaner.** — **Notiser:** Londons Trädgårdssällskaps växtexposition; handelsträdgårdarne i Berlin.

Tidskriften kommer sålunda att upptaga artiklar i alla hortikulturens delar, både inom landet gjorda rön och vunna erfarenheter, som ock i utlandet gjorda upptäckter, af de senare endast sådane, som passa för vårt klimat och våra förhållanden. Plancherna komma att framställa en svit af planritningar för anläggandet af större och mindre trädgårdar och parker, växthuskonstruktioner, dekorationer och arrangemang för lust- och blomsterträdgårdar m. m. Önskar någon af prenumeranterna råd och upplysningar i ämnen inom Tidskriftens sfer, blifva förfrågningarne i den besvarade, så vida de äro af mera allmänt intresse. Bref adresseras till förläggaren, Herr C. Petersen, Götheborg.

Kompleta exemplar af **Första Årgången** äro ännu att tillgå och kunna requireras å 2 R:dr 24 sk. Banko, på alla postkontor och boklädor i riket, äfvensom hos förläggaren. Redaktionen.